

LIETUVOS ZOOLOGIJOS SODAS

(įstaigos pavadinimas)

2012 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2013-01-25

(data)

Kaunas

(parengimo vieta)

II. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

2012 m. Lietuvos zoologijos sodas vykdė programą „Gamtos išteklių ir paveldo vertybių apsauga“ (programos kodas 02 33).

Lietuvos zoologijos sodą 1938 m. liepos 1 d. įkūrė profesorius T. Ivanauskas. Nuo to laiko Zoologijos sodas supažindina lankytojus su pasaulio gyvūnų įvairove, globoja ir saugoja gyvūnus, veisia retus ir nykstančius gyvūnus, teikdamas prioritetą įrašytiems į Tarptautinę ir Lietuvos raudonąsias knygas. Čia yra pastovi ekspozicija, kurią reikia toliau išlaikyti šia tęstine ir ilgalaikė programa. Nuo 1985 m. Lietuvos zoologijos sodas dalyvauja Europos retų ir nykstančių gyvūnų rūšių veisimo programose (EEPs), nuo 1992 m. yra priimtas į Europos zoologijos sodų ir akvariumų asociaciją (EAZA), nuo 2008 m. atnaujino narystę Tarptautinėje rūšių informacinėje sistemoje (ISIS).

2012 m. daug dėmesio buvo skirta visuomenės švietimui aplinkosaugos, biologinės įvairovės, nykstančių gyvūnų ir jų buveinių išsaugojimo bei gyvūnų gerovės klausimams, skatinant domėjimąsi ir atsakomybę gyvąja gamta. Vienas iš jų - tiesioginis kontaktas su gyvūnu. Visuomenė gali geriau suprasti ir suvokti rūšis ir turėti glaudesnius ryšius, ne vien tik apžiūrėti gyvūnus narvuose, jų aplinkoje. Dėl to visuomenės mokomoji vertė gali būti pagerinta, padidintas susidomėjimas gyvūnu. Lietuvos zoologijos sodas tampa mėgstama vaikų, suaugusiųjų, turistų prasmingo poilsio vieta, kur aktyviai ir įdomiai propaguojami aplinkosaugos, meilės gyvūnams idealai.

2012 m. didelis dėmesys buvo skiriamas gyvūnų globojimui, saugojimui ir veisimui.

Rūšių ir eksponatų skaičių 2012 m., palyginus su 2011m., matome, kad gyvūnų rūšių skaičius sumažėjo nuo 245 iki 230. Sumažėjo žuvų, roplių, paukščių ir žinduolių rūšių. Didėjo tik varliagyvių skaičius nuo 2 iki 8 rūšių. Iš Rygos zoologijos sodo įsigytos 6 varlių rūšys (2 medlapių rūšis – *Dendrobates tinctorius* ir *Dendrobates leucomelas*, pomidorines varles *Dyscophus guinetti*, vietnaminę rupūžę *Bufo galeatus* ir kt.) varliagyvių ekspozicijos Lietuvos zoologijos sode įrengimui. Gaila tik, kad šie gyvūnai buvo gauti labai jauni, tik praėję savo vystimosi metamorfozę ir nemaža jų dalis neišgyveno.

Sumažėjo rūšių paukščių skyriuje. Likęs vienišas daurinės gervės (*Grus vipio*) patinas perduotas Gardino zoologijos sodui. Ten pat išvyko ir 2 kalakutiniai grifai (*Cathartes aura*), kurie zoologijos sode atlaisvino voljerą iš Nikolajevo zoologijos sodo 2012 m. gautai jūrinio erelio (*Haliaeetus albicilla*) patelei ir didžiųjų apuokų (*Bubo bubo*) porai. Atsisakyta keleto rūšių naminių

paukščių, 2007 m. gauta konfiskuota ligota Naujosios Zelandijos papūgėlė (*Cyanoramphus novaezelandiae*) zoologijos sode pastoviai buvo gydoma, tačiau 2012 m., išgyvenusi čia 5 metus, nugaišo ir šios rūšies paukščių zoologijos sodas artimiausiu metu įsigyti neplanuoja. Savo amžiaus ribos sulaukusi nugaišo (nuo 1998 m. zoologijos sode gyvenusi ir jau nejauna gauta) kalitos (*Myiopsitta monachus*) patelė.

Be jau minėtos jūrinio erelio patelės, zoologijos sodas, dalyvavimui veisimo nelaisvėje projekte, įsigijo 6 didžiuosius apuokus.

Nors rūšių skaičius 2012 m. sumažėjo, tačiau bendras eksponatų skaičius padidėjo. Tai įvyko akvariumo žuvyčių ir roplių sąskaita. Akvariume žuvyčių skaičius padidėjo nuo 643 iki 1101, t.y. kone dvigubai. Suintensyvėjęs žuvyčių veisimas zoologijos sodui naudingas: neišparduotas prieauglio perteklius sunaudojamas kaip gyvasis pašaras kitiems zoologijos sodo eksponatams ir tai zoologijos sodui kainuoja mažiau, nei pirkti žuvytes augantiems pelikaniukams, šventųjų ibisų jaunikliams, baliniams vėžliams, varanams ir kt. gyvūnams. Tokiu būdu zoologijos sodas, išskyrus dalį triušių, gyvąjį pašarą išsiaugina pats.

Roplių skaičius nuo 169 iki 225 didėjo daugiausia balinių vėžlių (*Emys orbicularis*) dalimi. 2012 m. balinių vėžlių projektui „Bandomojo ekologinio tinklo karkaso Pietų Lietuvoje sukūrimas“ zoologijos sodas sėkmingai inkubavo 70 jauniklių, kurie šiuo metu jau žiemoja specialiai jiems įrengtose patalpose.

Iš žinduolių skyriaus 2012 m. nugaišo paskutinis kapibarų (*Hydrochaeris hydrochaeris*) individas. Artimiausiu metu šios rūšies zoologijos sode atnaujinti neketinama. Gal būt, šią stambiausią graužikų rūšį vėl įsigyti vertėtų rekonstruojant zoologijos sodą ir įrengiant tinkamą jos laikymui voljerą su baseinu. Išnyko ir raudonieji vilkai (*Cuon alpinus*). Jų užimamą voljerą nuspręsta pritaikyti snieginiams leopardams (*Uncia uncia*) ir pagausinti šios unikalios retos ir su zoologijos sodo istorija susijusios rūšies suaugusių individų skaičių iki 1 patino ir 2 patelių. Tai sudarytų geresnes sąlygas jų veisimui. Šiuo metu zoologijos sodas jau turi 2 pateles (antrą, jauną, geros kilmės patelę šiais metais gavome iš Maskvos zoologijos sodo) ir jauną patiną 2013 m. I ketvirtį planuojama atsivežti iš Prancūzijos Beauval zoologijos sodo pagal EEP koordinatoriaus Leif Blomqvist rekomendaciją.

Atsisakyta baribalų (*Ursus americanus*). Jų vietoje zoologijos sode vėl planuojama apgyvendinti Lietuvoje gyvenusias rudąsias meškas (*Ursus ursus*).

Nugaišo paskutinis persinis leopardas (*Panthera pardus saxicolor*). Leopardų rūšį atnaujinti zoologijos sode planuojama rekonstruojant zoologijos sodą ir įrengus tinkamą, šiuolaikinį šiai rūšiai laikyti voljerą.

2012 m. gale planuotą įsigyti amūrinio tigro (*Panthera tigris altaica*) patiną į zoologijos sodą iš Čekijos Ostravos zoologijos sodo atsivežėme jau 2013 m. sausio mėn. pirmomis dienomis.

18 m. išgyvenusi nugaišo danieliaus (*Dama dama*) patelė. Tai taip pat paskutinis rūšies atstovas ir iki zoologijos sodo rekonstrukcijos atnaujinti šios rūšies neplanuojame.

Stumbrų (*Bison bonasus*) grupės papildymui 2012 m. rugsėjo 14 d. atsivežėme jauną europinio porūšio patiną iš Varšuvos zoologijos sodo. 2013 m. pavasarį planuojame atsivežti to paties porūšio jauną patelę iš Lenkijos Bydgošč zoologijos sodo. Tuo būdu bus ne tik atjauninta stumbrų grupė zoologijos sode, bet ir laikomas europinis porūšis, gyvenęs laisvėje Lietuvos teritorijoje.

2012 m. veisėsi 36,5% zoologijos sode gyvenančių gyvūnų rūšių, t.y. tiek išauginta jauniklių. Į šį skaičių netraukiami jaunikliai, neišgyvenę iki 6 mėn. amžiaus. Rodiklis praeitų metų rezultatai viršija 6,7%. Geriausių rezultatų, neskaitant bestuburių, kurių prieauglis naudojamas kitų gyvūnų šėrimui, pasiekė terariumas, veisdamas roplius - 36,4% nuo bendro roplių rūšių skaičiaus. Kai tuo tarpu prieš dešimtmetį ir anksčiau ruplių vislumas zoologijos sode tesudarydavo vos keletą procentų. Galima paminėti, kad roplių veisimas šiame skyriuje vykdomas tikslingai pagal jų paklausą. Neturinčios paklausos roplių rūšys neveisiamos. Be jau minėtų balinių vėžlių 2012 m. terariume sėkmingai buvo veisiamos barzdotosios agamos (*Pogona vitticeps*), indiniai varanai (*Varanus indicus*), taivaniniai žalčiai (*Elaphe taeniura*), pieniškos sinalojinės gyvatės (*Lampropeltis triangulum sinaloae*) ir kt.

Palyginti neblogi rezultatai ir paukščių skyriuje, kur iš 55 rūšių išaugintas 20 rūšių prieauglis. Tai sudaro 36,4 % nuo bendro paukščių rūšių skaičiaus. Išauginti šventieji ibisai (*Threskiornis aethiopicus*), 1 juodosios gulbės (*Cygnus atratus*), jauniklis, retos ir nykstančios rūšys - kilnūs erelis (*Aquila chrysaetos*), venesuelinės amazonės (*Amazona amazonica*), raudonpetė ara (*Ara nobilis*) ir kt.

Žinduolių visumas, neskaitant vivariumo graužikų, būtų 31,6%. 2012 m. išaugintas pilkarusvės kengūros (*Macropus rufogriseus fruttica*) jauniklis, retos ir nykstančios, į EEP programą įtrauktos, perukinės tamarinės (*Saguinus oedipus*) 2 jaunikliai, išveistas marų (*Dolichotis patagonum*), lūšių (*Lynx lynx*), guanakų (*Lama guanicoe*), pekarių (*Tayassu tajacu*), kupranugarių (*Camelus bactrianus*), šiaurinių elnių (*Rangifer tarandus*), sibirinių ožių (*Capra ibex sibirica*), berberinių avinų (*Ammotragus lervia*) ir kt rūšių prieauglis.

2012 m. Lietuvos zoologijos sodas tęsė savo veiklą nacionalinėse retų gyvūnų rūšių veisimo programose, bei dalyvavo tarptautinėse retų rūšių išsaugojimo programose: 15 Europos retų ir nykstančių rūšių veisimo ir išsaugojimo programų (EEP), 9 Europos (ESB) ir 7 tarptautinėse (ISB) programose retų rūšių registravimui kilmės knygose.

2013. m. sausio 1 d. zoologijos sode buvo priskaičiuojama 129 Tarptautinės raudonosios knygos rūšys. Iš jų išaugintas 50 rūšių prieauglis. Tai sudaro 38,8% nuo Tarptautinėje raudonojoje knygoje zoologijos sode įtrauktų rūšių skaičiaus. Lyginant su 2012. m. sausio 1 d. rezultatais šis rodiklis 16 % aukštesnis (iš 136 rūšių buvo išveista 31 rūšis). Išauginta kilnūs erelis, baliniai vėžliai, lūšys, didieji apuokai, berberiniai avinai, sibiriniai ožiai, raudonpetė ara ir kt. rūšių jaunikliai.

Geresnis rezultatas ir veisiant į Lietuvos raudonąją knygą įtrauktas rūšis. Jei 2011 m. pavyko išauginti 4 rūšių prieauglį, tai 2012 m. jau 5 rūšių: balinių vėžlių, pilkųjų žasų, didžiųjų apuokų, kilniojo erelio ir lūšių. Tai sudaro 45,5% nuo zoologijos sode esančių į LRK įtrauktų rūšių skaičiaus (2011 m – 36,4 %).

Už parduotą atliekamą gyvūnų prieauglį 2012 m. zoologijos sodas surinko 37565,92 Lt. vietoje planuotų 25000 Lt. Didžiąją dalį sudarė surinktos lėšos už parduotus žinduolius. Daugiausia zoologijos sodas lėšų gavo už Lenkijos zoologijos sodui parduotą kupranugarį – 6779,34 Lt. Už 2 antilopes gnu Gardino zoologijos sodas sumokėjo 7941,44 Lt, 3 berberinius avinus – 6073,59 Lt. Buvo parduodamas ir tropinių paukščių, roplių bei akvariumo išaugintas prieauglis.

Ekspонатų gaišimas 2012 m. sudarė panašų kaip ir 2011 m. procentą ir buvo lygus 12,1%. Kaip jau buvo minėta, šis rodiklį padidino iš Rygos zoologijos sodo labai jauno amžiaus gauti varliagyviai. Prieš keletą metų šis rodiklį kėlė akvariumo žuvyčių gaišimas dėl nepastovaus temperatūrinio režimo bei užkrečiamų ligų. Prieš 2 metus įvedus dujinį šildymą ir suregulavus akvariume temperatūrinį režimą, žuvyčių gaišimo rodiklis krito ir šiuo metu jis lygus 6,6 %. Tai geriausias rezultatas iš visų zoologijos sodo biologinių padalinių. Žinduolių gaišimo rodiklis lygus 8,1 %. Tai taip pat neblogas rezultatas. Tačiau tarp nugaišusių 2012 m. ekspонатų būta ir labai skaudžių praradimų. Nelaimingų atsitikimų metu žuvo avijaučio (*Ovibos moschatus*) patelė, turkmėninio kulano (*Equus hemionus kulan*) patinas, nugaišo po gimdymo snieginės ožkos (*Oreamnos americanus*) patelė, šiaurinio elnio (*Rangifer tarandus*) patinas - dėl virškinimo trakto sutrikimų.

2012 m. Lietuvos zoologijos sode racionaliai panaudojo surinktas lėšas, siekė, kad gyvūnų laikymas ir priežiūra atitiktų Europos zoologijos sodų ir akvariumų asociacijos nustatytus standartus.

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

02-asis strateginis tikslas - Užtikrinti racionalų gamtos išteklių naudojimą ir tolesnį jų gausinimą, hidrometeorologinės informacijos. Šis tikslas buvo įgyvendinamas pagal Lietuvos zoologijos sodo vykdytą programą „Gamtos išteklių ir paveldo vertybių apsauga“ (programos kodas 02 33). Lietuvos zoologijos sodas vykdė programos 3 tikslą.

3-as programos tikslas: Populiarinti gamtos apsaugos žinias, supažindinti lankytojus su pasaulio gyvūnų įvairove, organizuoti kultūrinį gyventojų aptarnavimą ir poilsį.

3-ojo programos tikslo 1-mas uždavinys: Globoti, saugoti ir veisti gyvūnus, plėsti ir turtinti ekspoziciją, sukurti funkcinę ekspozicinę Lietuvos zoologijos sodo modelį, priartinant gyvūnų gyvenimo sąlygas prie autentiškos jiems aplinkos, kaip reikalauja ES tarybos direktyva dėl laukinių gyvūnų.

3-ojo programos tikslo 1-mo uždavinio 1-ma priemonė: Saugoti ir prižiūrėti gyvūnus, organizuoti renginius.

3-ojo programos tikslo 1-mo uždavinio 2-ra priemonė: Teikti mokamas paslaugas Lietuvos zoologijos sode, siekiant pagerinti gyvūnų laikymo ir lankytojų aptarnavimo sąlygas.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Vertinimo	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis	įvykdyta	įvykdymo
	3 tikslas (pavadinimas): Populiarinti gamtos apsaugos žinias, supažindinti lankytojus su pasaulio gyvūnų įvairove, organizuoti kultūrinį gyventojų aptarnavimą ir poilsį			
R-02-33-03-01	Lankytojų skaičius Lietuvos zoologijos sode, vnt	140000	151787	108
	3 tikslo 1 uždavinio pavadinimas: Globoti, saugoti ir veisti gyvūnus, plėsti ir turtinti ekspoziciją, sukurti funkcinę ekspozicinę Lietuvos zoologijos sodo modelį, priartinant gyvūnų gyvenimo sąlygas prie autentiškos jiems aplinkos, kaip reikalauja ES tarybos direktyva dėl laukinių gyvūnų			
P-02-33-03-01-01	RETŲ GYVŪNŲ RŪŠIŲ SKAIČIUS, VNT	136	131	96
P-02-33-03-01-02	EDUKACINIŲ PROGRAMŲ SKAIČIUS, VNT	164	175	106
P-02-33-03-01-03	LIETUVOS ZOOLOGIJOS SODO SURINKTA SUMA UŽ TEIKIAMAS PASLAUGAS (TŪKST. LT)	1420	1530,3	108

Gautų rezultatų palyginimas su strateginiame veiklos plane numatytais vertinimo kriterijais:

1. Rezultato kriterijus – Lankytojų skaičius Lietuvos zoologijos sode (R-02-33-03-01). Planas 140000 lankytojų, apsilankė 151787 lankytojai. Kriterijus įvykdytas 108,0 procentais. Lietuvos zoologijos sodą aplankė 8 procentais daugiau lankytojų, nei buvo planuota, nes pagerinome lankytojų informavimo priemones - parašyta pranešimų ir duota interviu žiniasklaidai, sukurtas Lietuvos zoologijos sodo profilis Facebook socialiniame tinkle <http://www.facebook.com/ZoologijosSodas>, paleista nauja patrauklesnė ir patogesnė lankytojams Lietuvos zoologijos sodo internetinė svetainė ir prarastos išvažiuojamosios edukacinės programos, kas įtakoja norą apsilankyti zoologijos sode, įtakos turėjo ir palankios oro sąlygos bei papildomai surengta šventė.

2. Produkto kriterijus - Retų gyvūnų rūšių skaičius (vnt) (P-02-33-03-01-01). Planas 136 rūšys, įvykdymas 131 rūšis. Kriterijus įvykdytas 96,0 procentais. Kriterijaus mažėjimą įtakojo tai, kad kai kurių retų rūšių gyvūnų (individu) buvo likę tik po vieną vienetą (tai raudonasis vilkas, kininis ir persinis leopardai, kai kurių rūšių papūgos) ir jie nugaišo.

3. Produkto kriterijus – Edukacinių programų skaičius (vnt) (P-02-33-03-01-02). Planas 164 edukacinės programos, įvykdymas 175 edukacinės programos. Kriterijus įvykdytas 106,00 procentais. Kriterijaus viršijimą įtakojo bendradarbiavimas su Kauno miesto švietimo ir ugdymo skyriumi, bei švietimo įstaigomis, edukacinių programų atnaujinimas, sukūrus naują Lietuvos zoologijos sodo tinklalapį, atsirado galimybė plačiau ir išsamiau pateikti informaciją apie edukacinių programų paslaugą.

4. Produkto kriterijus - Lietuvos zoologijos sodo surinkta suma už teikiamas paslaugas (tūkst. Lt) (P-02-33-03-01-03). Planas 1420,0 tūkst. Lt, įvykdymas 1530,3 tūkst. Lt. Kriterijus įvykdytas 108,0 procentais. Kriterijaus viršijimą įtakojo suorganizuotos šventės, kurios pritraukė didesnę lankytojų skaičių, vyko edukacinės programos, įtakos turėjo ir palankios oro sąlygos, didesnis kiekis lankytojų rinkosi papildomas paslaugas. Planuota sąmata viršyta 110,3 tūkst.Lt.

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	4128,6	4128,6	100,00
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	4128,6	4128,6	100,00
iš jo:			
1.1. bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos			
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

Lietuvos Zoologijos sodui 2012 m. programai vykdyti (įskaitant patikslinimus) buvo skirta 4128,6 tūkst. Lt, panaudota (kasinės išlaidos) 4128,6 tūkst. Lt. Programos asignavimai panaudoti 100,0 procentų.

Lietuvos Zoologijos sodas
Direktorius
Vaclovas Dumčius